

LITTERATUR

Kampen om naturressursar

Benedicte Bull byr ikkje berre på grundige analysar av stormaktspolitikk og samfunnsforhold i Latin-Amerika, ho byr òg på seg sjølv.

SAKPROSA

BENEDICTE BULL:

Latin-Amerika i dag. Nye interesser og gamle bånd til USA, Kina, Russland, Midt-østen og Europa

CAPPELEN DAMM

Forventingane mine var høge då eg opna Benedicte Bulls blodferse bok, *Latin-Amerika i dag. Nye interesser og gamle bånd til USA, Kina, Russland, Midtausten og Europa*. Eg veit at forfattaren er kunnskapsrik, at ho har vore i Latin-Amerika fleire gonger enn ho kan telja, og at ho brenn for Latin-Amerika.

Og etter kvart som eg blar meg framover i boka, som tel knapt 200 sider, samanfatta mellom to mjuke permar der Mao og det amerikanske flagget tronar side om side på omslaget, kjenner eg at eg ikkje vert skuffa. Tvert om, her er noko for ulike lesarar: for Latin-Amerika-kjennaren, for venstreideologen og miljøforkjemparen, for den intellektuelle, for den solidariske som har vore på kaffibrigade til Honduras eller Nicaragua, for den som er interessert i stormaktspolitikk, og for den som berre har lyst til å lesa ei god bok om eit kontinent som dei veit lite om, men er nyfiken på. Som dei ville sagt i Latin-Amerika: *Hay de todo*.

Eg vil kanskje ikkje kalla boka til Bull lettlesen.

Den kinesiske presidenten flankert av karibiske og latinamerikanske statsleiurar i 2014. Sidan har mange presidentar i verdsdelen kome og gått, men kinesisk kapital og industri har kome for å bli. Foto: Sergio Moraes / Reuters / NTB

GRUNDIGE ANALYSAR

Bull vert rekna som ein av dei fremste Latin-Amerika-ekspertane våre, og ho er eit populært intervjuobjekt for journalistar som vil ha ein kjapp analyse eller kommentar på nesten kva som helst som skjer på dette kontinentet.

Ho byr ikkje her berre på ein god og grundig analyse av latinamerikansk stormaktspolitikk og samfunnsforhold; ho byr også på seg sjølv. Pø om pø, i brotstykke her og der, får me gradvis vita meir om personen Benedicte Bull og om korleis ho vart interessert i Latin-Amerika.

Bull reiste til Costa Rica alt i 1992. Ho jobba seinare for den interamerikanske utviklingsbanken IDB, før ho starta ei lang forskarkarriere. Det er alle desse reisene og jobbinga med ei rekke ulike tema som gjev breidda og spennet i denne boka. Tonen er lett, men innsikta er djup.

I det fyrste kapitlet om Latin-Amerika som sentrum for ulike stormakters politikk og interesser gjev Bull oss eit raskt historisk overblikk utan å forenkla for mykje. Så tek ho for seg ulike stormaktsinteresser i dei neste fem kapitla, i same rekkefylgje som i boktittelen: USA, Kina, Russland, Midtausten og Europa. Kvart av desse kapitla gjev god oversikt over både økonomiske, sosiale og kulturelle band mellom det latinamerikanske kontinentet og kvar av desse stormaktene. Bull går historisk til verks, men tek analysen fram til i dag. Spekka med anekdotar sveipar ho innom økonomiske avtalar, militært nærvær, råvareeksport, handelsimport, militærkupp og presidentval. Ho gjev eit overblikk over politiske straumar

og skiftande økonomiske interesser og alliansar.

GRUFULL KONFLIKT

I kapitlet om USA forstår me betre korleis gjengmiljøet i Los Angeles gav opphav til blodige gjengoppgjør i El Salvador, eit av dei minste, men også mest blodige landa i Latin-Amerika. Dei som har fylt med på Netflix-serien *Narcos*, kan vera interesserte i Bulls analyse av den grufulle konflikten i Colombia og framveksten av narkokartell og smugling av kokain.

Bull viser vidare korleis USA, som dominerte Latin-Amerika langt inn på 1990-talet etter at diktatura fall eitt etter eitt, gradvis må gje veg for kinesiske interesser. Menneskerettar og demokrati – USAs store mantra – blir bytte ut med økonomiske interesser. Kina vert gradvis ein storinvestor, men blandar seg ikkje inn for mykje kulturelt.

Russland har alltid hatt ei ambivalent rolle i Latin-Amerika, men var i ein periode ein viktig ideologisk motpol til amerikanske interesser i regionen. Midtaustens forhold til Latin-Amerika er meir samansett. I ein interessant analyse viser Bull at det ikkje berre er tette band mellom næringslivet i dei to regionane, men at immigrantar frå Midtausten (særleg frå Libanon og Palestina) har hevda seg også i politikken, heilt opp til presidentembetet.

Spanjolane og portugisarane var fyrst ute med å ta over kontinentet og fortrenga urfolk. Men som Bull viser, er ikkje det europeiske nærværet i Latin-Amerika i dag påtrengande. Hennar analyse av Noreg er at me – kanskje ufortent – framleis har eit rykte

som ein fredsnasjon og menneskerettsforkjempar, om enn med interesser i fossilindustrien i både Venezuela og Brasil.

POLARISERT

Bull konkluderer med at Latin-Amerika er vorte meir fragmentert og polarisert over tid. Det er mange ulike drivkrefter som har vore med på utbygginga av natur og folk på dette kontinentet, ikkje berre Europa og USA. Men det er også nye grupper i Latin-Amerika (urfolk, miljøforkjemparar,

Benedicte Bull er statsvitar og professor ved Senter for utvikling og miljø ved Universitetet i Oslo. Foto: Universitetet i Oslo

politiske aktivistar og intellektuelle) som gjev håp om eit meir «pluriverst» kontinent.

Eg vil kanskje ikkje kalla boka til Bull lettlesen. Ei handfull nøye utvalde bilete som illustrer både Bull i Latin-Amerika og viktige politiske personar eller hendingar, gjev liv til teksten. Men det skal noko til å dekkja eit heilt kontinent bestående av ei rekke svært ulike lands historie på knappe 200 sider utan at teksten vert informasjonstett. Sjølv om Bull i forordet hevdar at redaktørane i forlaget har redda boka frå «overdriven detaljrikdom», er det meir enn nok detaljar igjen til å engasjera og fordjupa seg i. God lesing!

ELIN SKAAR

Elin Skaar er research professor ved Chr. Michelsens Institutt.

[NYNORSK KULTURSENTRUM Haugesenteret]

Opplev dikt og songar frå mange tider og verdshjørne.

VELKOMEN TIL HAUGESENTERET

haugesenteret.no